- **CATALÀ**

PRESENTACIÓ

Terrassa, industrial i modernista

Els orígens de la transformació industrial a Terrassa es remunten al primer terç del segle XIX, i estan relacionats principalment amb l'expansió de la indústria tèxtil llanera. Les millores tècniques s'inicien amb la introducció de la màquina de filar (1832) i la màquina de vapor (1833), però no gaire més tard, a partir del 1845, es van començar a implantar els telers Jacquard, peça cabdal en l'expansió al sector tèxtil.
Aquest procés va ser afavorit per la millora de les comunicacions i per la construcció de la carretera de Barcelona l'any 1845, però de forma excepcional per l'arribada del ferrocarril del nord el 1856, que comunicava Terrassa amb Barcelona, Manresa i Saragossa. Aquesta nova via de comunicació va permetre una fluïdesa d'arribada de matèries primeres, com són el carbó i la llana, i també la sortida de productes tèxtils elaborats cap als mercats catalans i espanyols.
L' urbanisme, la demografia i la societat també van experimentar importants transformacions. La vila de Terrassa es va expandir més enllà de l'estructura medieval en direcció a l'estació del Nord i, el que és més important, va trencar a principis del segle XX els límits naturals tradicionals, la riera del Palau i el torrent de Vallparadís.
La concepció habitual del patrimoni industrial inclou els edificis més emblemàtics, els quals van desenvolupar físicament les activitats del procés industrial. Si es tracta del patrimoni industrial tèxtil, són les xemeneies, els vapors, les fàbriques i els magatzems. Terrassa és la ciutat on es conserven més elements del patrimoni industrial tèxtil, no tan sols pels edificis reconeguts pròpiament com a industrials, sinó per la urbanització i creació d'una ciutat a partir d'una estructura de vila medieval amb tots els elements que això comporta.
Tot això es reflecteix en l'organització urbanística dels carrers, en la relació i ubicació dels vapors, en les fàbriques i magatzems, però també en els habitatges d'obrers –amb totes les seves tipologies i característiques– o en els serveis a la indústria i als ciutadans, com ara l'estació dels ferrocarrils, els bancs, el subministrament d'electricitat, l'hospital, el mercat, els hotels o les escoles. Fins i tot en espais de subministrament d'aliments i altres serveis, o d'oci i diversions com poden ser botigues, farmàcies, estancs, casernes de bombers, casino, casals, corals, cinemes o teatres. També es pot veure en alguns dels elements de mobiliari urbà o en els mateixos carrers amb llambordes, voreres de lloses, fanals i elements elèctrics, i entrades de carruatges. Actualment, encara es conserven a Terrassa molts d'aquests elements industrials. Alguns d'ells són prou interessants individualment, però globalment representen un dels conjunts de patrimoni industrial més destacats de Catalunya.

El Modernisme arquitectònic a Terrassa

El Modernisme arquitectònic en general es caracteritza pel predomini de la línia corba sobre la recta –l'ús d'arcs parabòlics i el·líptics, la volta catalana de revoltó i els cantells arrodonits–, la riquesa i el detallisme de la decoració, l'ús freqüent de motius vegetals i el dinamisme de les formes. Els materials més utilitzats són el totxo vist, encara que l'estuc i la pedra també hi són presents, i l'ús de la ceràmica decorativa, el ferro forjat i els esgrafiats. Aquests trets generals s'apliquen a Terrassa sobretot en aspectes essencialment pràctics i funcionals d'ús dels edificis. Les decoracions exteriors acostumen a ser austeres, mentre que els interiors són finament decorats: destaquen els arrambadors ceràmics, els vitralls emplomats i els treballs de fusteria i de serralleria. L'exposició local al Real Colegio Tarrasense l'any 1883 va representar l'inici de la renovació de les arts plàstiques a Terrassa.
Aquest primer impuls va facilitar la introducció dels nous corrents artístics que, importats d'Europa, arribaven a Barcelona: l'Art Nouveau i el Modern Style. El punt àlgid d'aquest nou

estil modernista a la ciutat es va evidenciar en l'exposició del Palau d'Indústries (actual Escola Industrial) l'any 1904, en la qual va destacar l'apartat de les arts aplicades. L'artista terrassenc Joaquim Vancells i el barceloní Alexandre de Riquer van contribuir decisivament en la difusió modernista en la pintura i l'ornamentació a Terrassa. L'expansió i gran difusió d'aquest estil a la ciutat és, però, obra dels arquitectes Lluís Muncunill i Josep M. Coll i Bacardí, i, en segon ordre, de Melcior Viñals i Antoni Pascual i Carretero. Aquests professionals, juntament amb constructors i artesans, van transformar la imatge de la ciutat: edificis públics, fàbriques, magatzems i habitatges particulars. Aquesta transformació es va produir de forma paral·lela al desenvolupament industrial i a la preocupació cultural i estètica de la burgesia del moment. Aquest estil perviu a Terrassa pràcticament fins als anys trenta, més enllà dels límits tradicionals del moviment. De les primeres obres Art Nouveau a Terrassa, destaca per la seva qualitat artística i estil el projecte de la sala d'actes de l'Institut Industrial, amb pintures murals d'Alexandre de Riquer
(1901), que per desavinences amb l'entitat va acabar Joaquim Vancells (1904). D'aquest projecte es conserva la decoració de Vancells *in situ*, i el quadre central, obra de Riquer, situat al menjador de la Casa Alegre de Sagrera. D'altra banda, el polifacètic Joaquim Vancells també ens ha deixat diversos projectes d'aquest estil: el conjunt mobiliari del menjador i despatx de la Masia Freixa, les pintures de l'escala de la Casa Alegre de Sagrera i el disseny global de la Confiteria Vídua Carné.
L'afermament de l'estil modernista a Terrassa aplicat al patrimoni industrial està lligat al treball personal de l'arquitecte local més prolífic durant aquest període: Lluís Muncunill.

RUTA: TERRASSA, INDUSTRIAL I MODERNISTA

A Terrassa, una de les ciutats catalanes i espanyoles més representatives de l'avantguarda de la revolució industrial, el Modernisme s'expressà no tan sols mitjançant la construcció de luxosos habitatges per a les famílies burgeses sinó també en edificis industrials i de serveis: fàbriques, magatzems, botigues o edificis públics.

Passejant per la ciutat, guiat per experts especialistes, el visitant coneixerà el conjunt modernista més complet del món aplicat a l'arquitectura industrial:

1. Terrassa, industrial i modernista

Un recorregut apassionant a través d'un patrimoni industrial i modernista excepcional.

La visita comença a l'Ajuntament obra de Lluís Muncunill (1900-1902). A l'Institut Industrial, obra de Jacint Matalonga (1835), es pot conèixer quin paper polític i social jugaren els industrials d'aquella època. Tot seguit es visita la Casa Alegre de Sagrera, edifici amb reformes modernistes a càrrec de Melcior Vinyals l'any 1911. Destaquen les pintures murals de Joaquim Vancells, Pere Viver i l'excepcional plafó d'Alexandre de Riquer. Seguidament, un edifici d'una bellesa singular: La Masia Freixa (1905-1910), antiga residència d'una família burgesa amb voltes i corbes plenes d'harmonia. El recorregut acaba amb l'antic vapor Aymerich, Amat i Jover (1907), seu del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya.

Durada de la visita: 3 hores.
Visita guiada en idiomes.
Preu:
De dimarts a divendres: 102,69 €/grup. Dissabtes, diumenges i festius: 113,73 €/grup.
Entrada al mNACTEC: 2,25 € per persona (grups de més de 20 persones) i entrada a la Casa Alegre de Sagrera: 2,00 € per persona (grups de més de 20 persones).
Ruta per a grups: consultar tarifes per a les visites en anglès i francès.
Horari: De dimarts a diumenges, a convenir. Cal reserva prèvia.

2. Descobreix el modernisme industrial amb els 5 sentits

Et proposem participar en la ruta més sorprenent del modernisme terrassenc, on a través dels cinc sentits et mostrarem la cara més quotidiana, més artística i més trencadora del modernisme. Miraràs, tocaràs, mastegaràs, escoltaràs i oloraràs els conceptes del modernisme, a partir de l'experimentació i el joc. Posa't a la pell d'un obrer i d'un burgès de l'època, als mateixos escenaris on van viure i es va escriure la història de Terrassa de fa un segle...

L'Ajuntament, la Casa Alegre de Sagrera, el Mercat de la Independència, la Masia Freixa o el Vapor Aymerich, Amat i Jover (Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya-mNACTEC) seran els espais on experimentaràs amb la vista, el tacte, el gust, l'oïda i l'olfacte del Modernisme i el seu temps.

Durada de la visita: 3 hores 30 minuts.
Visita guiada en català.
Preu: Visita guiada amb tallers 13,98 € (adults). Inclou entrades i materials per a les diferents activitats. Gratuïtat: menors de 7 anys.
Ruta per a públic individual i familiar. Consulteu els descomptes.
Horari i lloc de trobada: segon dissabte de mes a 1/4 d'11 del matí (excepte els mesos de gener, agost i desembre), a l'Oficina de Turisme de l'Ajuntament de Terrassa.
Cal reserva prèvia.

3. Audioguia del "Modernisme Industrial a Terrassa"

Audioguia de més d'una hora de durada sobre l'empremta del Modernisme en el patrimoni industrial de Terrassa, descarregable en un mòbil o en un reproductor MP3.
La descàrrega inclou: varis audios en MP3 sobre el modernisme industrial a la ciutat i una selecció de deu edificis mostra del seu patrimoni i un arxiu pdf amb informació sobre direccions, accessos, horaris de visita dels edificis, així com fotos i plànols de situació.
http://www.terrassa.cat/Front/final/_YJxQFCkYh8wnNxx4vm5jbZ4VusR67XRk50LRfi5ChXjaTj-XsTtYWQ

LA FIRA MODERNISTA DE TERRASSA

La gran festa del modernisme a Catalunya

Reviuràs la Terrassa i la Catalunya del 1900 en un cap de setmana ple d'activitats
El segon cap de setmana de maig

La **Fira Modernista de Terrassa** s'ha convertit en un dels més destacats esdeveniments turístics de Catalunya, que cada mes de maig ofereix a més de cent mil visitants un cap de setmana ple d'activitats culturals, gastronòmiques, infantils, espectacles, exposicions… És la gran festa anual del modernisme a Catalunya i ha esdevingut l'aparador d'una època que va deixar una profunda marca en el caràcter i el paisatge catalans a través de les arts, l'arquitectura, la indústria… Terrassa ha conservat i revaloritzat un extraordinari patrimoni arquitectònic i és una de les capitals catalanes, espanyoles i europees del modernisme industrial.

Circ - Fira d'artesania – Gastronomia - Espectacles de carrer – Ball – Concerts – Rutes turístiques – Gegants – Activitats infantils – Cotxes antics – Titelles – Música ... **al centre històric de la ciutat**

MÉS INFORMACIÓ:

Ajuntament de Terrassa - Oficina de Turisme

Raval de Montserrat, 14 – 08221 Terrassa
Telèfon: 937 397 019
a/e:turisme@terrassa.cat
Web: www.visitaterrassa.cat o www.terrassa.cat/turisme

- **CASTELLÀ**

PRESENTACIÓN

Terrassa , industrial y modernista

Los orígenes de la transformación industrial de Terrassa se remontan al primer tercio del siglo XX, y se relacionan principalmente con el desarrollo de la industrial textil lanera. Las mejores técnicas se inician con la introducción de la máquina de hilar (1832) y la máquina de vapor (1833), pero poco después, a partir del 1845, se comenzaron a implantar los telares Jacquard, pieza clave en la expansión del sector textil.
Este proceso se vio favorecido por la mejora de las comunicaciones y por la construcción de la carretera de Barcelona en 1845, pero de forma excepcional por la llegada en 1856 del ferrocarril del Norte, que comunicaba Terrassa con Barcelona, Manresa y Zaragoza. Esta nueva vía de comunicación permitió una fluidez en la llegada de materias primas, como el carbón y la lana, y también la salida de productos textiles elaborados hacia los mercados catalanes y españoles.
Asimismo, el urbanismo, la demografía y la sociedad experimentaron importantes transformaciones. La ciudad de Terrassa se expandió más allá de la estructura medieval, en dirección a la estación del Norte, y lo más importante es que a principios del siglo XX rompió los límites naturales tradicionales: la rambla del Palau y el torrente de Vallparadís.
La concepción habitual del patrimonio industrial engloba los edificios más emblemáticos, los cuales desarrollaron físicamente las actividades del proceso industrial. Si se trata del patrimonio industrial textil, son las chimeneas, los *vapors* (edificios industriales construidos alrededor de una máquina de vapor que podía suministrar energía a una o a diversas empresas), las fábricas y los almacenes.
Terrassa es la ciudad donde se conservan más elementos del patrimonio industrial textil, no sólo por la gran cantidad de edificios reconocidos propiamente como industriales, sino por la urbanización y la creación de una ciudad a partir de una estructura de ciudad medieval, con todos los elementos que eso conlleva.
Todo ello se ve reflejado en la organización urbanística de las calles, en la relación y ubicación de los v*apors*, en la fábricas y almacenes, pero también en las viviendas de los obreros - con todas sus tipologías y características - o en los servicios para la industria y los ciudadanos, como por ejemplo la estación de los ferrocarriles, los bancos, el suministro eléctrico, el hospital, el mercado, los hoteles o las escuelas. Incluso se puede observar en espacios de suministro de alimentos y otros servicios de ocio y diversión como pueden ser tiendas, farmacias, estancos, puestos de bomberos, casinos, casales, coros, cines o teatros. También se puede ver en algunos de los elementos del mobiliario urbano o en las mismas calles con adoquines, aceras de losas, farolas, elementos eléctricos y entradas de carruajes.
Actualmente, aún se conservan en Terrassa muchos de estos elementos industriales. Algunos de ellos son bastante interesantes individualmente, pero globalmente representan uno de los conjuntos de patrimonio industrial más destacados de Cataluña.

El Modernismo arquitectónico en Terrassa
El Modernismo arquitectónico en general se caracteriza por el predominio de la línea curva sobre la recta - el uso de arcos parabólicos y elípticos, la bóveda catalana de revolución y los cantos redondeados -, la riqueza y el detallismo de la decoración, el frecuente uso de motivos vegetales y el dinamismo de las formas. Los materiales más utilizados son la obra vista, aunque el estuco y la piedra también están presentes, la cerámica decorativa, el hierro forjado y los esgrafiados.
Estos rasgos generales se aplican en Terrassa sobre todo en aspectos esencialmente prácticos y funcionales de uso de los edificios. Las decoraciones exteriores acostumbran a

ser austeras, pero los interiores son finamente decorados: destacan los arrimadores cerámicos, las cristaleras emplomadas y los trabajos de carpintería y cerrajería.
La exposición local, el año 1883, en el Real Colegio Terrasense representó el inicio de la renovación de las artes plásticas en Terrassa.
Este primer impulso facilitó la introducción de las nuevas corrientes artísticas que, importadas de Europa, llegaban a Barcelona: el Art Nouveau y el Modern Style. El punto álgido de este nuevo estilo modernista en la ciudad se hizo evidente en el año 1904 en la exposición del Palau d'Indústries (actual Escuela Industrial), en la que destacó el apartado de las artes aplicadas. El artista terrasense Joaquim Vancells y el barcelonés Alexandre de Riquer contribuyeron decisivamente a la difusión modernista en la pintura y la ornamentación de Terrassa.
La expansión y gran difusión de este estilo en la ciudad es, sin embargo, obra de los arquitectos Lluis Muncunill y Josep M. Coll i Bacardí y, en segundo orden, de Melcior Viñals y Antoni Pascual i Carretero. Estos profesionales, junto a constructores y artesanos, renovaron la imagen de la ciudad: edificios públicos, fábricas, almacenes y viviendas particulares.
Esta transformación se produjo de forma paralela al desarrollo industrial y a la preocupación cultural y estética de la burguesía del momento. Estilo que perdura en Terrassa prácticamente hasta los años treinta, más allá de los límites tradicionales del movimiento.
De las primeras obras Art Nouveau de Terrassa, destaca por su calidad artística y estilo el proyecto de la sala de actos del Instituto Industrial, con pinturas murales de Alexandre de Riquer (1901), que por desavenencias con la entidad fue terminada por Joaquim Vancells (1904). De este proyecto se conserva la decoración de Vancells *in situ,* y el cuadro central, obra de Riquer, situado en el comedor de la Casa Alegre de Sagrera. Por otra parte, el polifacético Joaquim Vancells también nos ha dejado diversos proyectos de este estilo: el conjunto mobiliario del comedor y el despacho de la Masía Freixa, las pinturas de la escalera de la casa Alegre de Sagrera y el diseño global de la Confitería Vídua Carné.
En Terrassa, el afianzamiento del estilo modernista aplicado al patrimonio industrial está unido al trabajo personal del arquitecto local más prolífico durante este período: Lluís Muncunill.

RUTA: TERRASSA, INDUSTRIAL I MODERNISTA

En Terrassa, una de las ciudades catalanas y españolas más representativas de la vanguardia de la revolución industrial, el Modernismo no sólo se vio reflejado en la construcción de lujosas viviendas para las familias burguesas sino también en los edificios industriales y de servicios: fábricas, almacenes, tiendas o edificios públicos.

Paseando por la ciudad, guiado por expertos especialistas, el visitante conocerá el conjunto modernista aplicado a la arquitectura industrial más completo del mundo:

1. Terrassa, industrial y modernista

Un recorrido apasionante a través de un patrimonio industrial y modernista excepcional.

La visita empieza en el Ayuntamiento, obra de Lluis Muncunill (1900-1902). En el Instituto Industrial, obra de Jacint Matalonga (1835), se puede conocer el papel político y social que jugaron los industriales de aquella época. Acto seguido, se visita la Casa Alegre de Sagrera, edificio con reformas modernistas a cargo de Melcior Vinyals en el año 1911. Destacan las pinturas murales de Joaquim Vancells, Pere Viver y el excepcional plafón de Alexandre de Riquer. A continuación, un edificio de una belleza singular: La Masía Freixa (1905-1910), antigua residencia de una familia burguesa, con bóvedas y curvas llenas de armonía. El recorrido acaba la antigua fábrica de vapor Aymerich, Amat i Jover (1907), sede del Museo de la Ciencia y de la Técnica de Cataluña.

Duración de la visita: 3 horas.
Visita guiada en idiomas.
Precio:
De martes a viernes: 102,69 €/grupo. Sábados, domingos y festivos: 113,73 €/grupo. Entrada al mNACTEC: 2,25 € por persona (grupos de más de 20 personas) y entrada a la Casa Alegre de Sagrera: 2,00 € por persona (grupos de más de 20 personas).
Ruta para grupos: consultar tarifas para las visitas en inglés y francés.
Horario: De martes a domingo, a convenir. Se requiere reserva previa.

2. Descubre el modernismo industrial con los 5 sentidos

Proponemos participar en la ruta más sorprendente del modernismo de Terrassa, donde con los cinco sentidos os mostraremos la cara más cotidiana, más artística y más rompedora de este movimiento. Miraréis, tocaréis, masticaréis, escucharéis y oleréis los conceptos del Modernismo, a partir de la experimentación y el juego. Ponte en la piel de un obrero o de un burgués de la época, en los mismos escenarios donde vivieron y donde se escribió la historia de Terrassa desde hace un siglo…

El Ayuntamiento, la Casa Alegre de Sagrera, el Mercado de la Independencia, la Masía Freixa o el Vapor Aymerich, Amat i Jover (Museo de la Ciencia y de la Técnica de Cataluña) serán los espacios donde experimentaréis con la vista, el tacto, el gusto, el oído y el olfato del Modernismo y su época.

Duración de la visita: 3 horas 30 minutos.
Visita guiada en catalán.
Precio: Visita guiada con talleres 13,98 € (adultos). Incluye entradas y el material para las distintas actividades. Gratuidad: menores de 7 años.
Ruta para público individual y familiar. Consultar descuentos.
Horario y lugar de encuentro: Segundo sábado de mes, a las 10,15 h (excepto los meses de enero, agosto y diciembre), en la Oficina de Turismo del Ayuntamiento de Terrassa.
Se requiere reserva previa.

3. Audioguía del "Modernismo Industrial en Terrassa"
Audioguía de más de una hora de duración sobre la huella del Modernismo en el patrimonio industrial de Terrassa, descargable en un móvil o en un reproductor MP3.
La descarga incluye: varios audios en MP3 sobre el modernismo industrial en la ciudad y una selección de diez edificios muestra de su patrimonio y un archivo pdf con información sobre direcciones, accesos, horarios de visita de los edificios, así como fotos y planos de situación.
http://www.terrassa.cat/Front/final/_b7jUqTOaomZgV2WO65cAEyKwLtMhdJ5_xU4FsLKVKIaCcXDAfsEK_Q

LA FERIA MODERNISTA DE TERRASSA

La gran fiesta del modernismo en Cataluña

Revivirás Terrassa y Cataluña del 1900 en un fin de semana lleno de actividades
El segundo fin de semana de mayo

La **Feria Modernista de Terrassa** se ha convertido en uno de los más destacados acontecimientos turísticos de Cataluña, que cada mes de mayo ofrece a más de cien mil visitantes un fin de semana lleno de actividades culturales, gastronómicas, infantiles, espectáculos, exposiciones… Es la gran fiesta anual del modernismo en Cataluña y se ha

convertido en el escaparate de una época que dejó una profunda marca en el carácter y el paisaje catalán a través de las artes, la arquitectura, la industria…Terrassa ha conservado y revalorizado un extraordinario patrimonio arquitectónico y es una de las capitales catalanas, españolas y europeas del modernismo industrial.

Circo – Feria de artesanía – Gastronomía – Espectáculos de calle – Baile – Conciertos – Rutas turísticas – Gigantes – Actividades infantiles – Coches antiguos – Títeres - Música… **en el centro histórico de la ciudad**

MÁS INFORMACIÓN:

Ayuntamiento de Terrassa – Oficina de Turismo

Raval de Montserrat, 14 - 08221Terrassa
Teléfono: 937 397 019
a/e: turisme@terrassa.cat
Web: www.visitaterrassa.cat o www.terrassa.cat/turisme

- **ENGLISH**

PRESENTATION

Industrial and *modernista* Terrassa

The origins of the industrial transformation of Terrassa date back to the early part of the 19th century, and are in the main linked to the expansion of the woollen textile industry. Technical improvements began with the arrival of the spinning machine (1832) and the steam engine (1833). However, not long afterwards, in 1845, came the introduction of the first Jacquard looms, a key factor in the growth of the textile industry.
This expansion was aided by the improvements in communications: the construction of the Barcelona highway in 1845, but more especially the arrival of the railway from the north in 1856, which linked Terrassa with Barcelona, Manresa and Zaragoza. This new transport route made deliveries of raw materials, such as coal and wool, easier and more regular, and had the same effect on the dispatching of finished textile products to Catalan and Spanish markets. Urban development, population growth and society also went through profound changes. The town of Terrassa expanded beyond its Medieval structure in the direction of the Estació del Nord and, more importantly, broke through the traditional natural boundaries of the Riera del Palau and the Torrent de Vallparadís valleys. The usual concept of industrial heritage includes the most outstanding buildings in which the industrial processes were carried out. In the case of the textile industry, these constructions include chimneys, steam-powered factories, mills and warehouses. Terrassa has preserved more of its textile industrial heritage than other places. This heritage includes not only the buildings recognised as related to the industry, but also those that played a role in the development and creation of a town based on the structure and features of a Medieval urban population centre. All of this is reflected in the urban planning of the streets in relation to the location of the steam powered factories, mills and warehouses, but also in the housing for the workers – of all types – and in the services provided for industry and the residents, such as the rail station, the banks, the electricity supply, the hospital, the market, the hotels and the schools. It can even be seen in places where food is sold and places used for leisure and entertainment, including shops, chemists', newsstands, the fire stations, social clubs, choir premises, cinemas and theatres. It can also be seen in some of the street furniture and in the cobbles and flagstones, in the lampposts and other electrical apparatus, and in the carriage entrances.
Many of these industrial features are preserved in Terrassa. Some of them are interesting in their own right, but as a whole, they make up one of the most outstanding collections of industrial heritage in Catalonia.

Architectural *modernisme* in Terrassa

Architectural *modernisme* is characterised by the predominance
of the curved over the straight line – the use of parabolic and elliptical arches, Catalan vaulting between rafters and rounded edges – the wealth and detail of the decoration, the frequent use of plant motifs and the dynamism of the forms. The materials used are exposed brick, though stucco and stone are also to be found, and the use of decorative ceramic, wrought iron and scratch work. These general features are to be found in Terrassa, especially in the essentially practical and functional aspects of the use of the buildings. External decoration is in the main austere, whereas the interiors are finely decorated, notable elements being the ceramic friezes to protect the walls, leaded stained glass windows and the wood and metal work. The exhibition held locally at the Real Colegio Tarrasense in 1883 marked the beginning of the revival of the plastic arts in Terrassa. This initial impetus facilitated the introduction of the new trends in art – Art Nouveau and the Modern Style – that were arriving in Barcelona from Europe. The highpoint of the new *modernista* style in the city was revealed in the exhibition at the Palau d'Indústries

(now the Escola Industrial) in 1904, in which the applied arts were especially outstanding. The Terrassa-born artist Joaquim Vancells and the Barcelonese Alexandre de Riquer made a decisive contribution to the spread of *modernista* painting and ornamentation in Terrassa.
The rise of the *modernista* style in the city was, however, the work of the architects Lluís Muncunill and Josep M. Coll i Bacardí, and to a lesser extent Melcior Viñals and Antoni Pascual I Carretero. These men, together with builders and skilled craftsmen, transformed the face of the city through the public buildings, factories, warehouses and private homes that they designed and built.
This transformation came about at the same time as the growth of industry and the increasing interest in culture and aesthetics amongst the bourgeoisie of the time. This style continued in Terrassa until virtually the end of the 1930s, later than the movement is traditionally considered to have lasted. Of the early *modernista* works in Terrassa, the design for the assembly hall of the Industrial Institute, with murals by Alexandre de Riquer (1901), which were completed by Joaquim Vancells (1904) due to differences between De Riquer and the institute, is particularly interesting due to its artistic quality and style. Vancells' decoration survives in situ, whereas the central painting, by Riquer, is now in the dining room of Casa Alegre de Sagrera. Other works of note include various other pieces in the same style by the versatile Joaquim Vancells, such as the dining room and office furniture in Masia Freixa, the paintings on the staircase in Casa Alegre de Sagrera, and the overall design of the Confiteria Vídua Carme. The consolidation of the *modernista* style in the industrial heritage of Terrassa is linked to the work of the most prolific local architect during this period, Lluís Muncunill.

ROUTE: TERRASSA, INDUSTRIAL AND MODERNISTA

In Terrassa, one of the most important cities around Catalonia and Spain in the vanguard of the industrial revolution, Art Nouveau was shown not only in the construction of luxury homes for middle-class families, but also in industrial and service buildings such as factories, warehouses, shops and public buildings.

Walking around the city and guided by skilled professionals, the visitor will discover the most complete Modernist complex in the world applied to industrial architecture:

1. Terrassa, Industrial and Modernist

An exciting visit to an exceptional industrial Modernista heritage.

The tour begins at the Town Hall, designed by Lluís Muncunill (1900-1902). At the Institut Industrial, designed by Jacint Matalonga (1835), you can glimpse the political and social role played by the industrialists of those times. Then one comes to Casa Alegre de Sagrera, a building with modernist reforms by Melcior Vinyals from 1911. Of special note are the frescoes by Joaquim Vancells and Pere Viver and the exceptional panel by Alexandre de Riquer. The next point of interest is a building of singular beauty: the Masia Freixa (1905-1910), once a wealthy merchant family's residence, with vaults and curves full of harmony. The tour ends at the old textile mill called Antic Vapor Aymerich, Amat i Jover (1907), which now houses the Science and Technology Museum of Catalonia (mNACTEC).

Duration of tour: 3 hours.
Guided tour in diverse languages.
Price:
Tuesday to Friday: 102,69 €/group. Saturdays, Sundays and holidays: 113,73 €/group.
Entrance to mNACTEC 2,25 €/person (groups of more than 20 people) and entrance to Casa Alegre de Sagrera 2,00 €/person (groups of more than 20 people).
Route for groups: enquire about rates for tours in English or French.
Hours: Tuesday to Sunday, to be agreed. Reservations are necessary.

2. Discover Industrial Modernism with all five senses

We propose that you follow the most surprising Modernist route in Terrassa, where you will experience the most everyday, most artistic and most innovative aspects of Modernism through all five senses. You will see, touch, taste, hear and smell the concepts of Modernism through experimentation and play. You can learn what it felt like to be a worker or a wealthy industrialist of the times, in the same places where they lived and where the history of Terrassa was written one century ago...

The Town Hall, Casa Alegre de Sagrera, the Market of La Independència, the Masia Freixa mansion or the textile mill called Vapor Aymerich, Amat i Jover (now the Science and Technology Museum of Catalonia - mNACTEC) are the places where, by seeing, touching, tasting, hearing and smelling, you will experience the modernist movement and its times.

Duration of tour: 3 hours 30 minutes.
Guided tour in Catalan.
Price: Guided tour with workshops 13,98 € (adults). It includes entrances and material for the different activities. Free of charge: for children under the age of 7 years.
Route for individuals and families. Enquire about discounts.
Hours and meeting point: The second Saturday of month at 10.15 am (except in January, August and December), at the Tourist Office of the Town Hall of Terrassa.
Reservations are necessary.

3. Industrial Modernisme in Terrassa, audioguide

Audio guide lasting more than an hour about the imprint left by Catalonia's home-grown art nouveau movement, modernism, on the city's industrial heritage, which you can download to your mobile phone or mp3 player.
The download includes: mp3 audio tracks about industrial Modernism in Terrassa and a selection of 10 buildings, sample of its heritage and a pdf file featuring information about addresses, how to get to the buildings, visiting times, as well as photographs and location maps.
http://www.terrassa.cat/Front/final/_b7jUqTOaomZgV2WO65cAEyKwLtMhdJ5_xU4FsLKVKIaCcXDAfsEK_Q

THE TERRASSA *MODERNISTA* FAIR

The great holiday of the modernism in Catalonia.

You will re-live through Terrassa and Catalonia of 1900 in a weekend full of activities.
The second weekend of May

The **Terrassa *Modernista* Fair** has become one of Catalonia's leading tourism events, and in May each year it offers more than 100,000 visitors a weekend full of cultural and culinary events, activities for kids, shows, exhibitions etc. It is **the great annual *modernisme* festival in Catalonia** and has become the shop window for a period which has left a lasting impression on Catalan character and landscapes through the arts, architecture and industry. Terrassa has preserved and enhanced some extraordinary architectural heritage and is one of the Catalan, Spanish and European capitals of industrial *modernisme*.

Circus - Art and craft fair – Gastronomy - Street shows – Dance – Concerts - Tourism routes
Carnival giants - Children's activities - Classic cars - Puppets – Music… **in the historical centre of the city**.

MORE INFORMATION:

Town Hall of Terrassa - Tourist Office

Raval de Montserrat, 14 - 08221 Terrassa
Téléphone: + 34 93 739 7019
E-mail: turisme@terrassa.cat
Website: www.visitaterrassa.cat or www.terrassa.cat/turisme

- **FRANCAIS**

PRÉSENTATION

Terrassa, industrielle et moderniste

Les origines de la transformation industrielle de Terrassa remontent aux premières années de XIXe siècle et son principalement liées à l'expansion de l'industrie textile de la laine. Les progrès techniques débutent avec l'introduction de la machine à filer (1832) et de la machine à vapeur (1833), mais peu de temps après, à partir de 1845, les métiers à tisser Jacquard ont été progressivement implantés et sont devenus une pièce-clef dans l'expansion du secteur textile.
Ce processus a été encouragé par l'amélioration des voies de communication et par la construction de la route de Barcelone en 1845, surtout de façon exceptionelle par l'arrivée du chemin de fer du nord en 1856, qui reliait Terrassa à Barcelone, Manresa et Saragosse. Cette nouvelle voie de communication a permis une fluidité d'arrivage de matières premières comme le charbon et la laine, ainsi que l'exportation de produits textiles élaborés vers les marchés catalans et espagnols.
L'urbanisme, la démographie et la société ont également subi d'importantes transfomations. La ville de Terrassa s'est étendue au-delà de sa structure médiévale vers la gare du Nord et, plus important, a brisé au début du XXe siècle les limites naturelles traditionnelles, la riera du Palau et le torrent de Vallparadís.
La conception habituelle du patrimoine industriel comprend les bâtiments les plus emblématiques qui ont physiquement vu se développer les activités du processus industriel. En ce qui concerne le patrimoine industriel textile, ce sont les cheminées, les « vapors » (usines à vapeur), les fabriques et les magasins.
Terrassa est la ville qui conserve le plus d'éléments de patrimoine industriel textile, non seulement pour les bâtiments reconnus à proprement parler comme industriels, mais aussi pour l'urbanisation et la création d'une ville à partir d'une structure de ville médiévale avec tous les éléments que cela implique.
Le tout se reflète dans l'organisation urbanistique des rues, dans la relation et la situation des « vapors », dans les fabriques et les magasins, mais aussi dans les habitations d'ouvriers – avec toutes leurs typologies et caractéristiques – ou dans les services à l'industrie et aux citoyens, comme la gare de chemin de fer, les banques, l'approvisionnement en électricité, l'hôpital, le marché, les hôtels ou les écoles, ainsi que dans les espaces d'approvisionnement en aliments, d'autres services ou de loisirs et de divertissements comme par exemple les boutiques, les pharmacies, les bureaux de tabac, les casernes de pompiers, le casino, les clubs, les chorales, les cinémas ou les théâtres. On peut aussi l'observer dans certains éléments du mobilier urbain ou dans les rues elles-mêmes à travers les pavés, les trottoirs dallés, les lampadaires et les éléments électriques, et les entrées de voitures.
Terrassa conserve encore actuellement nombre de ces éléments industriels. Certains d'entre eux sont assez intéressants individuellement, mais globalement, ils constituent un des ensembles de patrimoine industriel les plus remarquables de Catalogne.

Le Modernisme architectonique à Terrassa

Le Modernisme arquitectonique en général est caractérisé par la prépondérance de la ligne courbe sur la ligne droite – l'utilisation d'arcs paraboliques et elliptiques, la voûte catalane à entrevous et les bords arrondis - , la richesse et les détails de la décoration, l'utilisation fréquente de motifs végétaux et le dynamisme des formes. Les matériaux les plus utilisés sont la brique apparente, bien que le stuc et la pierre soient également

présents, de même que l'utilisation de la céramique décorative, le fer forgé et les sgraffites.
Ces traits généraux s'appliquent à Terrassa, surtout aux aspects essentiellement pratiques et fonctionnels d'utilisation des bâtiments. Les décorations extérieures sont généralement austères, alors que les intérieurs sont finement décorés: on remarque les rampes céramiques, les vitraux plombés et les ouvrages de menuiserie et de serrurerie.
L'exposition locale au Real Colegio Terrasense en 1883 a marqué le début de la rénovation des arts plastiques à Terrassa.
Ce premier mouvement a facilité l'introduction des nouveaux courants artistiques qui arrivaient à Barcelone importés d'Europe: l'Art Nouveau et le Modern Style. L'apogée de ce nouveau style moderniste dans la ville a été marqué par l'exposition du Palau d'Indústries (École Industrielle actuelle) en 1904, dans laquelle la section des arts appliqués a été très remarquée. L'artiste de Terrassa Joaquim Vancells et le barcelonais Alexandre de Riquer ont contribué de façon décisive à la difusion moderniste dans la peinture et l'ornementation à Terrassa.
L'expansion et la grande diffusion de ce style dans la ville est néanmoins l'oeuvre des architectes Lluís Muncunill et Josep M. Coll i Bacardí, et, en deuxième lieu, de Melcior Viñals et Antoni Pascual i Carretero.
Ces professionnels, avec la collaboration de constructeurs et d'artisans, ont transformé l'image de la ville: des bâtiments publics, des fabriques, des magasins et des logements particuliers.
Cette transformation a eu lieu parallèlement au développement industriel et à la préoccupation culturelle et esthétique de la bourgeoisie de l'époque. Ce style subsiste à Terrassa pratiquement jusqu'à la fin des années trente, au-delà des limites traditionnelles du mouvement.
Des premiers ouvrages Art nouveau de Terrassa, on remarque par sa qualité artistique et son style, le projet de la salle des actes de l'Institut Industriel, avec des peintures murales d'Alexandre de Riquer (1901), qui, en raison de différends avec l'entité, ont été achevées par Joaquim Vancells (1904). De ce projet on conserve la décoration de Vancells *in situ*, et le tableau central, oeuvre de Riquer, situé dans la salle à manger de la Maison Alegre de Sagrera. D'autre part, Joaquim Vancells, aux multiples facettes, nous a également laissé différents projets de ce style: l'ensemble des meubles de la salle à manger et du bureau du Masía Freixa, les peintures de l'escalier de la Maison Alegre de Sagrera et le dessin global de la Confiserie Vídua Carné.
La consolidation du style modernista à Terrassa appliqué au patrimonine industriel est lié au travail personnel de l'architecte local le plus prolifique de cette époque: Lluís Muncunill.

ROUTE : TERRASSA, INDUSTRIELLE ET MODERNISTA

À Terrassa, une des villes catalanes et espagnoles les plus représentatives de l'avant-garde de la révolution industrielle, le Modernisme s'y est exprimé non seulement par la construction de maisons luxueuses destinées aux familles bourgeoises, mais aussi à travers les bâtiments industriels et de services: usines, entrepôts, magasins ou bâtiments publics.

En se promenant dans la ville, guidé par des connaisseurs, le visiteur aura l'occasion de connaître l'ensemble moderniste appliqué à l'architecture industrielle le plus complet du monde:

1. Terrassa, Industrielle et Modernista

Un parcours passionnant à la découverte d'un exceptionnel patrimoine industriel et moderniste (Art nouveau catalan).

La visite démarre à la Mairie, un édifice de Lluís Muncunill (1900-1902). L'Institut Industriel, œuvre de Jacint Matalonga (1835), nous permettra d'en savoir plus sur le rôle politique et social des capitaines d'industrie de l'époque. Nous visiterons ensuite la Casa Alegre de Sagrera, bâtiment qui a fait l'objet d'une réfection moderniste en 1911, sous la direction de Melcior Vinyals. On retiendra les peintures murales de Joaquim Vancells et Pere Viver, ainsi que l'exceptionnel plafond d'Alexandre de Riquer. Puis nous admirerons un bâtiment d'une beauté singulière, le Mas Freixa (1905-1910), ancienne demeure d'une famille bourgeoise, aux voûtes et courbes pleines d'harmonie. Le parcours s'achèvera à l'ancienne fabrique textile Aymerich, Amat i Jover (1907), qui abrite aujourd'hui le Musée des Sciences et Techniques de Catalogne (mNACTEC).

Durée du parcours : 3 heures.
Visite guidée en diverses langues.
Prix :
Du mardi au vendredi, 102,69 €/groupe. Samedis, dimanches et fêtes, 113,73 €/groupe. Entrée au mNACTEC 2,25 €/personne (groupes de plus de 20 personnes) et entrée à la Casa Alegre de Sagrera 2,00 €/personne (groupes de plus de 20 personnes).
Visites de groupes : consulter nos tarifs pour des visites en anglais ou français.
Horaires : Du mardi au dimanche, à convenir. Sur réservation uniquement.

2. Les cinq sens à la découverte du Modernisme industriel

Nous vous invitons au plus étonnant des parcours sur les traces du Modernisme (Art nouveau catalan) de Terrassa, un patrimoine qui fera appel à vos cinq sens pour vous montrer ses aspects les plus quotidiens, artistiques et novateurs. Venez voir, toucher, goûter, écouter et sentir le Modernisme sous toutes ses facettes, à travers un itinéraire ludique et expérimental.

Entrez dans la peau d'un ouvrier et d'un bourgeois de l'époque, dans le cadre où ils ont vécu et écrit l'histoire de Terrassa au début du siècle dernier…

La Mairie, la Casa Alegre de Sagrera, le Marché de la Independència, le Mas Freixa, la fabrique Aymerich, Amat i Jover (Musée des Sciences et Techniques de Catalogne – mNACTEC), autant d'espaces qui vous permettront de découvrir, à travers la vue, le toucher, le goût, l'ouïe et l'odorat, le Modernisme et son époque.

Durée du parcours : 3 heures 30 minutes.
Visite guidée en catalan.
Prix : Visite guidée et ateliers 13,98 € (adultes). Il est inclus : entrées et matériel pour les différentes activités. Gratuit : pour les moins de 7 ans.
La route s'adresse à un public individuel et familial. Consulter nos réductions.
Horaires et point de rencontre : le deuxième samedi de mois à 10.15 (sauf janvier, août et décembre), à l'Office du Tourisme de la Mairie de Terrassa. Sur réservation uniquement.

3. Modernisme Industriel à Terrassa, audio-guide

Audio-guide de plus d'une heure sur la empreinte de modernisme dans le patrimoine industriel de Terrassa, téléchargeable sur un téléphone mobile ou sur reproducteur MP.
Le téléchargement inclut: différentes pistes audios en MP3 sur le modernisme industriel dans la ville de Terrassa et une sélection de dix expositions de ses bâtiments patrimoniaux, un fichier pdf avec des informations sur les adresses, accès, horaires de visite des édifices, ainsi que des photos et plans de situation.
http://www.terrassa.cat/Front/final/_b7jUqTOaomZgV2WO65cAEyKwLtMhdJ5_xU4FsLKVKIaCcXDAfsEK_Q

LA FOIRE MODERNISTE DE TERRASSA

La grande fête du modernisme en Catalogne.

Revivez la Terrassa et la Catalogne de 1900 dans un week-end plein d'activités.
Le deuxième week-end de mai

La **Foire Moderniste de Terrassa** est devenue en un des plus remarquables événements touristiques de la Catalogne ; chaque mois de mai offre à plus de cent mille visiteurs un week-end rempli d'activités culturelles, gastronomiques, pour les enfants, de spectacles, d'expositions…
C'est la grande fête annuelle du modernisme en Catalogne qui s'est transformée en vitrine d'une époque qui a laissé une marque profonde dans le caractère et le paysage catalan à travers des arts, l'architecture, l'industrie …
Terrassa a conservé et revalorisé un patrimoine extraordinaire architectonique et c'est une des capitales catalanes, espagnoles et européennes du modernisme industriel.

Cirque - Foire d'artisanat - Gastronomie - Spectacles de rue - Danse - Concerts - Routes touristiques - Géants - Activités infantiles - Voitures antiques - Marionnettes - Musique … **au centre historique de la ville**

PLUS D'INFORMATION :

Mairie de Terrassa – Office du Tourisme

Raval de Montserrat, 14 – 08221 Terrassa
Téléphone: 937 397 019
a/e: turisme@terrassa.cat
Web: www.visitaterrassa.cat ou www.terrassa.cat/turisme